

Etické zásady pro práci ve výcvikovém institutu SUR

Účel těchto etických zásad výcvikového institutu SUR (dále „etické zásady“)

Mají pomoci:

1. V rámci výcvikového institutu SUR (dále „institut“) zaručit lektorům i účastníkům sebezkušenostních výcviků, učitelům i studentům teoretické výuky, supervizorům i supervidovaným v supervizní části odborné přípravy ochranu před etickými a právními nároky; dále je užíváno pro lektory, vyučující a supervizory jednotně označení „člen“ a pro účastníky výcviku, výuky a supervize „kandidát“.
2. Splnit požadavky kandidátů týkající se jejich výcviku a odborného růstu způsobem přinášejícím prospěch kandidátovi, jeho klientovi a odpovídajícím požadavkům výcvikového programu.
3. Koncipovat způsoby, postupy a kritéria uskutečňování výcvikových sebezkušenostních programů, výuky a výcvikové supervize.
4. Tyto zásady umožňují členům a kandidátům zkoumat a objasňovat etické aspekty jejich práce. Slouží také k informování veřejnosti o tom, co může v tomto ohledu od členů a kandidátů institutu očekávat. Vždy po pěti letech - v případě potřeby častěji - budou tyto zásady oficiálně zkontrolovány etickou komisí institutu a upraveny tak, aby členům pomáhaly v etických otázkách během sebezkušenostního výcviku, výuky a výcvikové supervize.

Základní etické zásady

1. Členové a kandidáti institutu respektují důstojnost všech lidí. Nediskriminují na základě kulturního nebo etnického původu, fyziologického, psychologického, sociologického, ekonomického stavu nebo sexuálních preferencí.
2. Členové mají zajistit, aby poskytované výcvikové programy, vzdělávání a supervize byly v souladu se současně platnými směrnici a požadavky odborných společností, které vzdělávání akreditují
3. Členové a kandidáti institutu praktikují své povolání v souladu s legislativou České republiky
4. Členové pravdivě a otevřeně informují kandidáty a klienty o svém dosaženém vzdělání a kvalifikaci.
5. Členové nabízejí výcvik, výuku a supervizi jen v oblastech, ve kterých mají požadovanou kvalifikaci a zkušenost.
6. Členové se dále vzdělávají s cílem poskytovat výuku, výcvik i supervizi v co nejvyšší kvalitě. Pravidelně se zúčastňují supervize vlastní práce a diskusí s kolegy nad odbornými tématy.
7. Pokud člen působí jako lektor v sebezkušenostní části výcviku a zároveň působí jako učitel nebo supervizor v dalších aktivitách vzdělávání institutu, je si vědom rozdílnosti jednotlivých rolí a aktivně předchází střetu zájmů mezi jednotlivými rolemi s cílem zajistit bezpečí pro kandidáty v sebezkušenostním výcviku

8. Členové se mají na veřejnosti zdržet hanlivých poznámek nebo narážek na postavení, kvalifikaci nebo charakter jiných členů. Na druhé straně otevřená osobní a odborná kritika je vítána.
9. Člen nedoporučí kandidáta ke zkoušce či nevydá potvrzení o splnění požadavků výcviku, výuky nebo supervize, jestliže se domnívá, že kandidát je předpojatý způsobem, který bude mít vliv na jeho odbornou způsobilost. Člen podporuje kandidáta v náhledu na podstatu jeho předsudku.
10. Pokud se ukáže, že kandidát nemůže poskytovat kvalifikovanou profesionální službu, bude vyloučen z výcvikového programu. Takoví kandidáti obdrží jasné a odborné písemné vysvětlení.
11. Veškeré záznamy o kandidátech, včetně jejich artefaktů a prací jsou důvěrné. Pro další výcvik či vzdělávání mohou být použity pouze se souhlasem kandidáta.
12. Profesionální vztah mezi členy a kandidáty je definován kontraktem a končí s ukončením kontraktu. Profesionální závazky existují i po ukončení kontraktu. Týkají se následujícím bodů:
 - a. Zachovávání důvěrnosti informací
 - b. Nezneužívání předchozího vztahu
 - c. Poskytnutí potřebné následné péče v případě nutnosti
13. Jestliže dodržení smluvního vztahu ohrožují osobní nebo zdravotní problémy člena, potom členové musí buďto zodpovědným způsobem ukončit kontrakt, nebo zajistit, aby byly kandidátovi (kandidátům) poskytnuty veškeré náležité informace, aby se mohl sám rozhodnout, zda pokračovat v kontraktu, nebo ne.

Užívání etických zásad

1. Členové mohou vystoupit proti kolegovi, když mají důvod se domnívat, že se nechová ve shodě s etickými zásadami. Jestliže problém nelze vyřešit, mají informovat etickou komisi institutu.
2. V případě zřejmého nedodržení zásad se členové institutu nebo jiné zainteresované strany mohou obrátit na etickou komisi institutu. Správní rada institutu může po projednání případu etickou komisí pozastavit členství člena. Pokud člen není ochoten po jednání s kolegy chování změnit, může být z institutu vyloučen.
3. V případě konfliktů zájmů mezi požadavky klienta, kandidáta a výcvikového programu nebo institutu zajišťující program, členové dodržují následující pořadí priorit:
 - a. Příslušná právní ustanovení a etické zásady (například povinnost vydávat varování, zákony týkající se zneužívání dětí atd.)
 - b. Prospěch klienta

- c. Prospěch kandidáta
- d. Prospěch člena (lektora, vyučujícího, výcvikového supervizora)
- e. Požadavky výcvikového programu a/nebo místa, kde se program koná, technicko-administrativní požadavky.

Oddíl A: Etické zásady pro sebezkušenostní výcvik

A1 Příprava sebezkušenostního výcviku ve výcvikové komunitě

A1.1 Profesionální kontext a požadavky na odbornost týmu

- a) Vedoucí výcvikové komunity zná relevantní etické kodexy a zásady. Zajišťuje, že je znají a řídí se jimi i jednotliví lektoři. Při výběru lektorů se řídí platnými požadavky institutu SUR na jejich odbornost.
- b) Vedoucí výcviku dbá na to, aby byl vyjednáán jasný rámec teoretické orientace výcviku a jeho praktických cílů ve vztahu k teoretické orientaci a psychoterapeutické, poradenské a supervizní praxi členů týmu výcvikové komunity.
- c) Externí supervize týmu je zajištěna v souladu s etickými zásadami.

A1.2 Vypracování plánu výcviku

- a) V písemné podobě je vypracován plán výcviku, který jasně popisuje zejména cíl výcviku ve vztahu k profilu kompetencí jeho absolventů (například na dosažení kterých cílových znalostí, dovedností, postojů je výcvik zaměřen). Plán obsahuje i popis postupů, kterými chce výcvikový tým těchto cílů dosáhnout a kritérií, na základě kterých bude účastníky výcviku hodnotit.
- b) V písemné podobě je zpracován i časový plán výcviku, rozpis výcvikových hodin, výše plateb, způsobu placení účastníky, výše odměn pro členy týmu.
- c) V písemné podobě jsou zpracována základní pravidla výcviku tak, aby odpovídala platnému výcvikovému řádu.
Pozn. 1 – výklad: *Tyto požadavky jsou specifikací etických zásad věcnosti, objektivity a přesnosti poskytovaných informací. Dále souvisí s jasným označením použité metody a podmínek jejího použití, s jasným označením rozsahu a trvání výcviku, jeho finančních podmínek, mlčenlivosti, postupu pro uplatnění stížností atd. Členové týmu i účastníci výcviku musí mít možnost kvalifikované volby, zda vstupují do výcviku – a pokud ano, tak s kým.*
- d) Propagace a reklama výcviku poskytuje pravdivé a podložené informace, není přípustná jakákoliv její vtíravá forma. Je nepřípustné naznačovat nepodložené kompetence, nedosaženou kvalifikaci, neplánované aktivity.
- e) Je uzavřen výcvikový kontrakt mezi vedoucím týmu a členy týmu.

A 1.3 Přijímací řízení

- a) Mají být přijati jen ti kandidáti, kteří splňují nezbytné předpoklady stanovené institutem pro přijetí do výcvikového programu. Výjimky vedoucí výcviku institutu písemně odůvodní.
- b) Pravidla přijímacího řízení jsou zpracována písemně a respektují základní etické zásady institutu, zejména transparentní a nediskriminační praxi, zabránění konfliktu rolí, ochranu integrity kandidátů (včetně nepřijatých).
- c) Dojde-li v přijímacím řízení ke konfliktu zájmů, je etickým klíčem k řešení dilematu pořadí zájmů: 1. prospěch kandidáta, 2. prospěch člena (lektora, vyučujícího, výcvikového supervizora), 3. požadavky výcvikového programu a/nebo místa, kde se program koná, technicko-administrativní požadavky.

A2 Průběh výcviku

A 2.1 Etické zásady pro výcvikový kontrakt

- a) Je uzavřen mezi vedoucím výcvikové komunity a jednotlivými kandidáty a jasně upravuje, co od sebe obě strany očekávají, včetně podmínek účasti a úhrady výcviku.
- b) Výcvikový kontrakt obsahuje vzájemná očekávání chování obou stran, nezahrnuje požadavky na to, co si mají jednotlivé strany myslet nebo jak mají výcvik prožívat. Vyhýbá se vágním formulacím a negativním vymezením.
Pozn.2 – specifikace: Příkladem takových formulací může být „chová se jako vyzrálý vzor“, „je empatický ke svým kolegům“, „nevyhýbá se výcvikovým situacím“ apod.

A 2.2 Práce s etickými zásadami v průběhu výcviku

- a) Členové institutu (vedoucí výcvikové komunity a lektori) věnují při plánování své práce, jejím provedení a hodnocení pozornost etickým zásadám institutu a usilují o jejich naplnění.
- b) Členové modelují svým chováním etické zásady institutu.
- c) Členové zacházejí s etickými zásadami jako s praktickými vodítky pro svou práci.

A3 Hodnocení kandidátů výcviku

A 3.1 Kritéria hodnocení kandidátů

- a) Jsou kandidátům k dispozici od začátku výcviku a v průběhu výcviku se s nimi pracuje v souladu s pravidly výcviku. Jsou formulována v termínech kompetencí, která mají hodnotitelé být schopni převést do termínů pozorovatelného chování a projevů kandidáta.
- b) Kandidáti jsou průběžně seznámeni alespoň jednou v průběhu výcviku s tím, jaké je jejich průběžné hodnocení výcvikovým týmem.
- c) Hodnocení kandidátů se omezí pouze na hodnocení jejich projevů ve výcvikových situacích a situacích bezprostředně s nimi souvisejících. Je nepřijatelné kandidáty vystavit hodnocení, která obsahují nejasné popisy chování, odkazy na jiné zdroje z doslechu. Je třeba se vyhnout nepodloženým předpovědím jejich budoucích kompetencí či neúspěchů.

A 3.2 Průběh hodnocení kandidátů

- a) Hodnocení a posouzení úspěchu kandidáta ve výcviku musí probíhat za jeho aktivní účasti. S přihlédnutím k pravidlům výcviku je třeba určit způsob, jak

- kandidát může projevít písemně posouzení vlastního úspěchu v naplnění výcvikových kritérií.
- b) Hodnocení kandidátů probíhá formou rozpravy, které se účastní všechny důležité strany výcvikového kontraktu – zpravidla tedy vedoucí výcvikového týmu a příslušní lektori (vedoucí výcvikové skupiny). Členové institutu odpovídají za to, že budou dodrženy základní etické zásady institutu.

Oddíl B: Etické standardy pro teoretické vzdělávání

Teoretický modul (tzv. Školička SUR) poskytuje teoretické vzdělání frekventantům a absolventům sebezkušenostního výcviku.

1. Vyučující poskytují kandidátům vzdělávání, které integruje teoretické znalosti s praktickou aplikací. Informují kandidáty o cílech, postupech a teoretické orientaci předmětu, který učí. Kandidáti mají možnost použít, co se naučili, a porozumět teorii, ze které daná praxe vychází. Vyučované teoretické modely a metody reflektují současnou praxi, výzkum a prameny.
2. Vyučující podporují a povzbuzují kandidáty, aby definovali svoji vlastní teoretickou orientaci, stanovili si své vlastní učební cíle a monitorovali svůj pokrok v dosahování svých cílů.

Oddíl C: Etické standardy pro výcvikovou supervizi

1. Prvořadou povinností členů je chránit supervidovaného a jeho klienty. Členové (dále supervizoři) proto mají supervidovanému poskytovat co nejlepší službu a nemají dělat nic, co by mohlo záměrně nebo z nedbalosti poškodit supervidovaného.
2. Supervizoři se mají snažit o to, aby si supervidovaný začal uvědomovat důstojnost, autonomii a zodpovědnost lidské bytosti a mají podporovat jednání vyplývající z tohoto uvědomění.
3. Supervizoři mají věnovat maximální možné úsilí tomu, aby zajistili optimální splnění zakázky supervidovaných.
4. Supervizoři jsou povinni provázet a učit supervidované respektovat integritu a prosazovat prospěch svých klientů. Supervizoři od supervidovaných kandidátů výcvikového programu očekávají, že budou informovat své klienty o tom, že je jim poskytována supervize a že pozorování a/nebo záznamy ze sezení mohou být ukázány supervizorovi.
5. Supervizoři posuzují zkušenosti a schopnosti supervidovaných, aby stanovili standard profesionálních kompetencí. Omezují činnosti supervidovaných v závislosti na aktuální úrovni schopností a zkušeností.
6. Supervizoři doporučí psychoterapii nebo psychologickou poradenskou službu, jestliže supervidovanému činí potíže porozumět sám sobě nebo řešit problémy do takové míry, že to brání v efektivní práci. Samotní supervizoři nesmějí tuto terapii/poradenskou službu poskytovat.

7. Supervidovaní mají informovat klienty o jejich právech - včetně práva na ochranu osobnosti a práva klienta na to, aby informace, které poskytne při konzultaci, zůstaly důvěrné. Dále mají být klienti zpraveni o tom, že jejich právo na ochranu osobnosti a právo na zachování důvěrnosti informací nebude supervizí ovlivněno.
8. Supervizor nemá supervidovaného jakkoliv zneužívat, a zvláště ne k jakémukoli materiálnímu nebo osobnímu prospěchu. Sexuální vztahy mezi supervizory a supervidovanými jsou zakázány.
9. Ve shodě s dostupnými informacemi má supervizor mít se svým supervidovaným vztah, který je založený na kontraktu. Obě strany by měly mít schopnost a úmysl řídit se obsahem tohoto kontraktu. Jestliže supervidovaný nebo supervizor není s to se řídit podmínkami kontraktu, musí supervizor ukončit vztah takovým způsobem, aby supervidovaný neutrpěl žádnou újmu.
10. Vstoupením do tohoto vztahu vytváří supervizor pro supervidovaného vhodné prostředí. To zahrnuje fyzické bezpečí během práce, poskytnutí informací o každém riskantním postupu a ověření souhlasu pokračovat.

Zdroje:

- 1. Etické zásady Evropské Asociace supervize**
- 2. Etický kodex České psychoterapeutické společnosti**

Text vypracovali:

Etické kolegium pod vedením PhDr. Jiřího Libry

duben 2016